

Ethicus en hobbyfokker van dikbillen Dirk Lips vat de koe bij de horens en start een driejarig wetenschappelijk onderzoek om een antwoord te vinden op de vraag: kan een witblauwe koe nog natuurlijk kalven?

Het Belgisch-witblauwras (BWB) is een runderras van het dikbiltype dat zeer geschikt is voor de intensieve productie van rundvlees. De hyperbespierdheid (musculaire hypertrofie) van het ras wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door één autosomaal recessief overervend gen, dat gelegen is op chromosoom 2 van het rund. Het gen in kwestie is het myostatinegen waarvan bij het BWB een segment van 11 nucleotiden ontbreekt. Het ontbreken van dit segment zorgt ervoor dat het gen wordt 'uitgeschakeld' en dat de bespieroening van het dier genetisch geen halt wordt toegeroepen. Tegelijk zou dit ook invloed uitoefenen op andere genen, waardoor onder andere de ontwikkeling van de organen zou verminderen.

Deze mutatie van het gen wordt ook gevonden in andere rundveerassen, zoals het Asturische, het Parthenaise en het roodras van Gallicië. Bij Maine Anjou, Charolais, Gasconne en Piemonteze zijn vier andere mutaties gevonden die eveneens myostatine inactiveren en tot extreme bespieroening leiden. Het witblauwras is dus niet het enige runderras waarin het verschijnsel hyperbespieroening voorkomt en er zijn meerdere oorzaken van extreme spierontwikkeling mogelijk. Ook bij het varken, bij het schaap en ja, zelfs bij de mens is het fenomeen van musculaire hypertrofie beschreven.

Menig liefhebber van het Belgisch-witblauwras worstelt vandaag met de vraag of een witblauwe nog natuurlijk zou kunnen kalven. Dirk Lips, professor Ethiek en hobbyfokker van dikbillen, start een driejarig wetenschappelijk onderzoek om een antwoord te vinden op deze vraag.

Waarom een onderzoek naar het natuurlijk kalven van witblauwen, aangezien het een natuurlijk fenomeen betreft, dat ook in andere rassen en zelfs bij de mens voorkomt?

'Bij het witblauwras is de selectie op de hyperbespieroening waarschijnlijk wel het meest intensief doorgedreven. Hierbij wordt soms beweerd dat het ras een rundveetype is dat wordt bekomen door dieren met een genetisch gebrek te fokken. De tot nu best gekende fenotypisch nadelige gevolgen zijn: dikke tongen (macroglossie), kromme poten (congenitale articulaire rigiditeit, CAR), hart- en ademhalingsproblemen en problemen bij de jonge kalveren en de keizersnede.'

'Het gevolg van de problematiek van de keizersnede is bij het

grote publiek het meest bekend. Het hyperbespieroende dier dat ontstaat door het niet functionerende gen zorgt voor een moeder-kalfincompatibiliteit (dystocia), met andere woorden het kalf is veel te groot en veel te zwaar in vergelijking met het lichaam van de moeder. Bij de afkalving zorgt dit ervoor dat in heel veel gevallen een keizersnede moet worden toegepast omdat het bekken van de koe te nauw is om een dergelijk zwaar kalf door te laten. Omdat de keizersnede zo goed als systematisch wordt toegepast wordt vandaag zelfs niet geselecteerd op bekkenbreedte bij de vrouwelijke dieren. Het ras kent dan ook een extreem hoog gehalte aan keizersneden, meer dan 90 procent. Dit zorgt ervoor dat er internationaal vragen worden gesteld bij het ethisch verantwoord zijn van het verder aanhouden van dit ras.'

Een witblauwe met behoud van de conformatie én natuurlijke kalving is mogelijk

Met het terugdringen van de keizersneden gaat waarschijnlijk ook het unieke van het ras toch verloren?

'Het ras heeft inderdaad een unieke positie op de Belgische markt; het beschermt de Belgische veehouders tegen buitenlandse concurrentie omdat het vlees met onder andere een eigen kleur, textuur en smaak door de consument gewild is. Er wordt zeer dynamisch omgegaan met onze dikbillen. Het ras zorgt niet meer alleen voor de productie van rundvlees. Al jaren wordt sperma van Belgisch-witblauwstieren wereldwijd ingezet als terminale inkruiser op melkvee en vleesvee. Dit heeft gezorgd voor heel wat exportmogelijkheden. De laatste jaren wordt het ras ook gebruikt voor de productie van zeer

hoogwaardig kalfsvlees. Ook hiervan is te verwachten dat België dit meer en meer zal gaan exporteren.'

'Samengevat kan dus gesteld worden dat de fokkerij van het Belgisch-witblauwrunderras zeer belangrijk is voor de Belgische rundveehouderij en dat nog steeds meer mogelijkheden worden gevonden. De problematiek van de keizersnede bedreigt echter het voortbestaan omdat de maatschappelijke weerstand tegen het ras stijgt.'

Maar wat koopt een vleesveehouder voor maatschappelijk begrip?

'Duurzaamheid van het ras. Kijk, duurzaamheid kan gezien worden als een dynamisch proces tussen economisch haalbaar, ecologisch verantwoord en in overeenstemming met de heersende waarden en normen. Het ras scoort de laatste jaren beter op de eerste twee doelstellingen van duurzaamheid, maar boet in op de derde. Indien het zodanig zou kunnen worden geselecteerd dat het aantal keizersneden (met behoud van de conformatie) sterkt daalt, dan zou de fokkerij meer duurzaam worden. Een Belgische blauwe die in een hoger percentage op natuurlijke wijze afkalft is bovendien economisch interessanter vanwege minder keizersnedenkosten. Ten slotte valt te verwachten dat een hoger percentage natuurlijke kalvingen ook minder andere afwijkingen zal betekenen omdat deze laatste dikwijls samengaan met kleine, hyperbespieroende dieren en zware kalveren bij de geboorte.'

Wat zijn de precieze doelstellingen van het project?

'De bedoeling is om door middel van lichaamsmetingen van het kalf en metingen van het interieurbekken met een pelvimeter, zoals in het Limousinras, te achterhalen welke bekkenmaat nodig is bij het volwassen dier opdat een geassisteerde verlossing zou lukken. Verder willen we nagaan door middel van de pelvimetrie hoe een bekken van een vaars zich ontwikkelt om zo te weten te komen op jonge leeftijd of men te maken heeft met een vaars die zal kunnen kalven. Hierdoor kunnen sneller gegevens verkregen worden over de mogelijkheid tot kalven van de vrouwelijke nakomelingen van een bepaalde stier.'

'Bijkomende doelstelling is nagaan in welke mate moeders die zelf natuurlijk kalven, dochters voortbrengen die dat ook doen, in welke mate brede bekkens dus overerven.'

'Even belangrijk in het project is het onderdeel gedragsonderzoek. Hierbij gaan we evalueren in welke mate de keizersnede operatief en postoperatief als pijnlijk wordt ervaren door de koe.'

Wat is het tijdsplan voor het onderzoek?

'We starten onverwijld om eind december 2007 de resultaten te kunnen voorleggen. Let wel, gezien de beperkte financiële middelen zullen we enkel "indicaties" kunnen voorleggen.'

Bekkenbreedte meten een mogelijke aanzet tot natuurlijk kalven bij witblauw

In voortrekkersrol

Voortrekkersrol

Veehouders die witblauwe dikbillen bezitten die natuurlijk afkalven of veehouders die op een positieve wijze hun bijdrage willen leveren aan dit wetenschappelijk onderzoek door hun dieren ter beschikking te stellen om bekkens te meten, kunnen contact opnemen met Dirk Lips, e-mail: Dirk.Lips@kahosl.be of de VRV-klantendienst, tel. +32 78-154444.

Is het project praktisch wel uitvoerbaar?

'Er bestaan vandaag in België Belgische blauwen die een heel behoorlijke bespiering hebben en die toch natuurlijk kalven, zelfs ongeassisteerd. Ik ben ervan overtuigd dat een witblauwe met behoud van de conformatie én natuurlijke kalving in een veel groter percentage dan vandaag mogelijk is.'

'Het grootste probleem van dit project is van praktische en financiële aard. Er moet gewerkt worden met levende dieren. Marktprijzen van dieren zijn niet voorspelbaar, ook niet de mate waarin er diergeneeskundige kosten zijn aan dieren en het percentage sterfte.'

'Niet de mogelijkheid hebben om met eigen dieren te werken bemoeilijkt verschillende belangrijke delen van het onderzoek omdat er weinig veehouders worden gevonden die bereid zijn alle risico's die aan het onderzoek verbonden zijn op eigen kosten te nemen. Maar er zijn al een paar bereidwillige veehouders gevonden en we zullen ook enkele dieren aankopen en opstallen.'

Welke internationale dimensie heeft dit project?

'Er is een internationale ethische interesse in de problematiek van de keizersnede bij het witblauw, dat moge voor iedereen duidelijk zijn. Het Belgisch-witblauwras is het voorbeeld bij uitstek als men het in de internationale literatuur heeft over een te doorgedreven selectie of een te verregaande instrumentalisatie van de dieren. Er is evenwel ook een internationale economische interesse. Indien er een witblauwe zou ontstaan die kan kalven, zou die interesse nog sterk toenemen omdat het dan ook in zuiver ras zou kunnen worden gebruikt, en niet meer enkel in gebruikskruising.'

Guy Nantier

Wie werkt mee aan dit unieke project?

Dit toegepast wetenschappelijk onderzoek wordt uitgevoerd door de Katholieke Hogeschool St.-Lievens, afdeling Agro- en biotechnologie, in samenwerking met de faculteit Diergeneeskunde van de Ugent, met het departement Dierproductie van de faculteit Landbouwkundige en toegepaste biologische wetenschappen van de KU Leuven en met het centrum voor agrarische, bio- en milieutechniek (CABME) van de KU Leuven. De CRV Holding verleent vanuit haar regionale zetel te Oosterzele logistieke steun. Tijdens de volledige duur blijft het project ook openstaan voor de aansluiting van andere partners.

